

ASSETMANAGEMENT: OP WEG NAAR DOELMATIG STEDELIJK WATERBEHEER

Bij Assetmanagement (AM) in stedelijk waterbeheer denk je al snel aan doelmatiger onderhoud van pijpen, pompen, gemalen en zuiveringsinstallaties. Maar het is veel meer dan dat. In samenspraak met het veld ontwikkelen STOWA-waterketencoördinator Bert Palsma en programmamanager Ton Beenen van Stichting RIONED een visie op Assetmanagement in de afvalwaterketen. Serviceniveau is volgens hen het sleutelwoord. Het belangrijkste van assetmanagement is dat het dwingt tot bewust nadenken over het gewenste serviceniveau, en dat je dit vervolgens in relatie tot de kosten beziet. AM begint daarom bij een bestuurlijke visie op je taakuitoefening.

Assetmanagement is op dit moment vooral gericht op het doelmatig in goede staat houden van productiemiddelen, aldus Bert Palsma. 'Dat is natuurlijk prima maar tegelijkertijd een beperkte opvatting van wat het werkelijk inhoudt. Assetmanagement is een instrument om op verantwoorde wijze doelmatigheid te realiseren vanuit de doelen die je jezelf stelt. Als je die doelen niet duidelijk omschrijft, kun je nooit doelmatig werken. Het gevaar is dan dat je alleen de kosten reduceert zonder dat je oog hebt voor de gevolgen en of die acceptabel zijn.'

SERVICENIVEAU

In welke termen moeten doelen zijn geformuleerd? Ton Beenen: 'In zijn algemeenheid kun je zeggen dat het in stedelijk waterbeheer gaat om het minimaliseren van wateroverlast, het borgen van de volksgezondheid en het beschermen van het oppervlaktewatersysteem. Daar leg je vervolgens een politiek-bestuurlijke maatlat bij. Daár begint AM. De volgorde is dus:

1. Welk 'serviceniveau' wil je concreet halen?

Voorbeelden van vragen om hierbij te stellen zijn:

- Hoeveel mag de riolering overstorten?
- Hoeveel keer per jaar accepteer je water op straat?
- Waar vaker en waar minder vaak?
- Hoeveel water gaat het oppervlaktewatersysteem in?
- Van welke kwaliteit mag, of moet dat zijn?
- Hoeveel klachten accepteer je maximaal per jaar?
- Hoe vaak mag de zuivering zijn doelen niet halen?

En dan:

2. Hoeveel mag dit kosten?

Hoeveel klachten accepteer je maximaal per jaar?

De antwoorden zijn per situatie afhankelijk van wat bewoners en bedrijven aan effecten ervaren bij het slecht functioneren van de afvalwaterketen.'

Als gemeenten en waterschappen gezamenlijk het antwoord op deze vragen hebben, kun je vandaaruit de concrete taakuitvoering vorm geven, aldus Palsma: 'Dan gaat het over vragen als:

- Voeren we deze pomp dubbel uit of niet?
- Inspecteren we hier één keer per vijf jaar of per tien jaar?
- Hoe richten we de storingsdienst in?

UITVOERING

Palsma en Beenen benadrukken dat het van groot belang is om bij het invoeren van Assetmanagement de mensen in de uitvoering te betrekken. 'Om te beginnen weten zij het best hoe de afvalwaterketen feitelijk werkt. Dus kunnen ze veel informatie verschaffen over de zin of onzin van bepaald onderhoud. Daarmee valt er al een behoorlijke doelmatigheidsslag te slaan. Maar zij moeten ook weten wat de achterliggende redenen zijn om in het beheer bepaalde prioriteiten te leggen, of anders te leggen. Hun ervaringen zijn van groot belang voor het terugmelden van effecten aan management en bestuur. Zij kunnen als geen ander de vraag beantwoorden of de genomen maatregelen ertoe leiden dat het serviceniveau gehaald wordt, of dat er aanpassingen nodig zijn.' Beenen vult aan: 'Door in begrijpelijke termen het acceptabele serviceniveau vast te leggen, verbetert de communicatie over nut en noodzaak van investeringen. Een wethouder of heemraad kan

1. Welk ‘serviceniveau’ wil je concreet halen? Hoeveel klachten accepteer je maximaal per jaar? Hoe vaak mag de zuivering zijn doelen niet halen? Hoeveel mag de riolering overstorten? 2. Hoeveel mag dit kosten? Hoe richten we de storingsdienst in? Inspecteren we hier één keer per vijf jaar of per tien jaar? Waar vaker en waar minder vaak? Hoeveel water gaat het oppervlaktewatersysteem in?

dan aan zijn kiezers uitleggen waarom bepaalde keuzes zijn gemaakt en een opzichter van de buitendienst kan gefundeerd prioriteiten uitleggen aan een klagende burger.’

Voor het invoeren van assetmanagement in de afvalwaterketen is een gezamenlijke visie van gemeente en waterschap een logisch vertrekpunt, aldus Palsma: Daarin spreek je met elkaar doelen en bijbehorende serviceniveaus af. Op het operationele niveau kan AM vervolgens voor deelsystemen worden uitgewerkt (rioleringsbeheer, zuiveringsbeheer).’

KENNISVERSPREIDING

STOWA en stichting RIONED leggen na consultatie van een geselecteerde groep ervaringsdeskundigen hun conceptvisie over assetmanagement in de afvalwaterketen in november voor aan alle betrokkenen bij stedelijk waterbeheer. Op basis daarvan wordt een definitieve visie geschreven. Daarnaast zijn meerdere proefprojecten gestart waarin gemeenten en waterschappen aan de slag gaan met toepassing van AM in stedelijk waterbeheer. STOWA en RIONED werken intensiever samen. Ton Beenen is daarom namens STOWA en Stichting RIONED het eerste aanspreekpunt voor dit onderwerp. ‘Geïnteresseerden in de start van proefproject nodig ik graag uit contact met mij op te nemen. Verder organiseren we in het voorjaar een themadag voor uitwisseling van kennis en ervaringen.’

PILOT WATERSCHAP GROOT SALLAND

Denken in termen van geld, prestaties en risico's leidt tot andere beslissingen

Waterschap Groot Salland voerde een pilot uit waarin de principes van assetmanagement werden toegepast op renovatie van een gemaal, in samenhang met maatregelen in het watersysteem. Dit leverde de volgende verrassende inzichten op:

Het waterschap overwoog het plaatsen van een extra vijzel. Door de risico's van het gemaal specifiek in kaart te brengen, bleek de nodig gedachte extra veiligheid waarvoor een vijzel zou worden bijgeplaatst, mogelijk niet meer relevant. Nieuw aangelegde waterbergingen hadden het risico op het plotseling moeten verwerken van een grote hoeveelheid water inmiddels al sterk verminderd. Bepaalde andere grote risico's, zoals het afbranden van het gemaal, worden niet verkleind met het plaatsen van een extra vijzel.

BIG SPENDERS WAREN ANDERE DAN GEDACHT

Aanvankelijk werd ook gedacht dat er grote winsten te behalen vielen door de watergangen minder te maaien en door het risicogestuurd onderhouden van het gemaal. Door de kosten van het totale systeem in kaart te brengen, kwamen de werkelijke 'big spenders' naar boven drijven. Dit bleken andere posten dan aanvankelijk gedacht. De maalkosten waren zo hoog (energiekosten), dat de grootste winsten te behalen vielen in het opknappen van de vijzels en het baggeren van het gebied voor het gemaal.

Voor vragen of opmerkingen over assetmanagement in de waterketen en de gezamenlijke visie daarop van STOWA en stichting RIONED kunt u contact opnemen met Ton Beenen, ton.beenen@rioned.org of 031 86 31 111